

Zaanse parels

Wie of wat steekt er boven het Zaanse maaiveld uit?

september 2014

Fotografie: Arjan ten Pierick

2

Varen over de Zaan	6	Interview B&B 't Is voor de bakker / overzicht B&B's Zaanstreek	46
Braakliggende terreinen / ZaanIJ	8	Interview De Hooimaker	48
Krommenie / Peter de Rijcke	10	Kunstenaar Nicole van der Heijden / Pieter Saenredam	50
Plattegrond Krommenie	12	Interview Bromeliakweker Cornelis Bak	52
Kijk Zaans tips Krommenie	13	Recept De keuken in	54
Erwin Vermast en Momo Krommenie	16	Wormerveer / Peter de Rijcke	56
Drinks&Gifts en Da Marcello	17	Plattegrond Wormerveer	58
Interview Trias VMBO	18	Kijk Zaans tips Wormerveer	59
Interview Damiano Gastronomia	20	De Glazen Pauw en Marjon Graas Schoenmode	62
Jacob Spaander	22	Sietske Koene Mode en K'OOK!	63
Interview Rosariumpark / Eric van Van Druenen	24	Interview Stelling Wonen	64
Kunstenaar Co van Assema	26	Portretschilder Gemma van Gelder	66
Interview Blik op hout	28	Interview De Snuiter	68
Recept restaurant Da Marcello	30	Stadsdichters Kees-Jan Sierhuis en Mandy Pijl	70
Schrijfster Marjolijn Hof / Moeder nummer nul	32	Recept De Groote Weiver	72
Instagramserie Isabel Koelewijn	34	Transition Town Zaanstreek	74
Assendelft / Peter de Rijcke	36	Interview De Steigerhoutloods	76
Plattegrond Assendelft / Saendelft	38	Interview Carebo Textieldrukkerij	78
Kijk Zaans tips Assendelft	39	Interview Interieurdesigner Maroeska Metz	80
Forbo Flooring	40	Schrijver Benno Graas / Avonturen uit de Zaanstreek	82
Interview Bakkerij Lex Brakenhoff	42	Interview Knap Transport	84
Theatermaker Majanka Fröhlich / Saendelft	44	Interview Da Vinci Bonbons & Chocolate	86

Fotografie Eric Klingers: Watertoren Assendelft, het Zwet (Wim Brinkman), Herkules Kalverpolder en fotoserie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer)

Wormerland / Peter de Rijcke

Plattegrond Wormerland	88
Kijk Zaans tips Wormer	90
Fabriekswand Wormer en Zwethoeve	91
Poelboerderij en Fietsverhuur Wormer	92
Interview Hiltex technische weefsels	93
Interview Wellwaj Belting	94
Textielkunstenaar Nynke van Amersfoort	96
Interview Jolanda's Verkleedkisten	98
Pakhuis Saigon / Gé Sombroek	100
Kunstschilder Jan Groenhart	102
Interview NewCakes	104
PPG Paletkwartet / Dorpstheater Wormer	106
Kunstenaar Joke Konijn	108
Instagramserie Monique Anröchte	110
Zaanse Schans / Zaanwijk / Haaldersbroek / Peter de Rijcke	114
Plattegrond	112
Kijk Zaans tips Zaanwijk / Zaanse Schans / Haaldersbroek	116
Domineestuin en Somass	117
Het Weefhuis en Honig Breethuis	120
Interview Kreatief Pakhuis	121
Edelsmid Sarah Kobak / Zaan collier	122

Recept Groeneveld Eten	126
Interview Bart Natuursteen	128
Vormgever Edwin Winkelaar / Ontwerper Piet Zwart	130
Beeldend kunstenaar Joanne Zegers	132
De Groene Smaak en De Smuiger	134
't Zaanse Bakkertje en Heijnis & Schipper Drukkerij	135
Frans Wytema / Chocolaterie	136
Historicus Philip Hofmeijer / Geschiedenis Zaanse molens	138
Kinderboekenmarkt en Voetveer / Theatermijn	140
De Koeienboot en Klompenmakerij	141
Interview Zaanse Schans	142
Schrijver/dichter Bas Husslage / Derde Pinksterdag	144
Interview Zaanse Gedaan	146
Interview De Hoop op d'Swarte Walvis	148
Recept restaurant De Hoop op d'Swarte Walvis	150
Kalverpolder en Haaldersbroek	152
Molen De Kat en Klaverblad	153
Zaanse Ondernemers Sociëteit De Corner	154
Interview Wendy van Wilgenburg	156
Fotograaf Jolanda Hoogendoorn	158
De Hemmes en Zaanse Museum	160
Zaandijkerkerk en omgeving	161

Fotografie: Rob Verweij

3

Instagramserie Monique Anröchte 162
Westzaan / Nauerna / Peter de Rijcke 164
 Plattegrond Westzaan 166
 Kijk Zaans tips Westzaan 167
 Papiermolen De Schoolmeester en Westzaanse zuivelboerderij 168
 Imkerij van Randen en Zuiver 169
 Interview restauratiebedrijf Bart Nieuwenhuijs 170
 Interview Smederij Kai Fray 172
 Kunstschilder Ria Hotting 174
 Interview Afvalzorg Nauerna 176
 Schrijver/dichter Hans Kuyper/Begraafplaats 178
 Instagramserie Esther Prinsze 180
Koog aan de Zaan / Peter de Rijcke 182
 Plattegrond Koog aan de Zaan 184
 Kijk Zaans tips Koog aan de Zaan 185
 Recept culinair schrijver Onno Kleijn 188
 Poppenspeelster Marlyn Coetsier / bezoek cacao-fabriek 190
 Le Cockelon 191
 Interview Proeverij De Cock en Co 192
 Interview BB Hal 194
 Interview Rob Hendriks / Zaanse pophistorie 196

Kunstenaar Helena Jansz / Muzikanten in de Zaanstreek 198
 Interview BB 't Zaanse Koopmanshuis 200
 Interview Gé Sombroek / De Waakzaamheid 202
 Interview Nunc Architecten 204
 Recept DeVijfdeSmaak in de Waakzaamheid 206
 Fotoserie Koogerpark 208
Zaandam / Peter de Rijcke 210
 Overzichtsplattegrond Zaandam 212
 Kijk Zaans tips Zaandam 213
 Plattegrond stadscentrum 214
 Kijk Zaans tips centrum Zaandam 215
 Gedicht Jan Schuit / Bruna 221
 Interview burgemeester Geke Faber 222
 Schrijver Erik Schaap / Het Hembrugterrein en Fotograaf Max Linsen / Eurometaal 224
 Nieuw Hembrug / Dirk van der Kooij 3D 228
 Fotograaf Mike Bink / Art Zaanstad / Hembrugterrein 230
 Kaaijk Metaalbewerking en Staalmaker 232
 Kunstcentrum en Dekker Watersport 233
 Interview De Heemtuin 234
 Interview Timmerfabriek Visser 236
 Recept Daatjes Passie 238

Interview Counter Creatives 240
 Fotograaf Jeroen Breeuwer / De Fronikboerderij 242
 Interview Twin Filter 244
 Jeugdtheaterschool aan de Zaan en Kunst Vinkenstraat 246
 Buter en Nice ThingZ 247
 Interview De Koffiezaak 248
 Hans Luiten / stadscentrum Zaandam 250
 Interview Sjoerd Soeters / stadscentrum Zaandam 252
 Instagramserie stadscentrum Simone Ronchetti 254
 Sepp Art / Trouwzaal Gemeentehuis 256
 Interview De Fabriek 258
 Interview Jazz in Serah 260
 Interview 't Groene Pandje 262
 Recept De Koperen Bel 264
 Theatermaker Joost Spijkers / Liefdesverhaal Zaantheater 266
 Theatermaker Bruun Kuijt / Het Pact / Zaantheater 268
 Flentrop en Coöperatiefonds 270
 Verkade en Albert Heijn 271
 Tot Ziens Optiek en 't Kwassie XL 272
 ANS. en HET Kledingzaak 273
 Interview De Bieb Zaandam 274
 Interview Meubelatelier Engelina 276

Interview Bakery Institute 278
 Hoyschuur Architecten en De Witte Olifant 280
 Czaar Peterhuisje en Het Nieuwe Zaanse Huis 281
 Sidney Zwaan en Winnubst grafische afwerking 282
 HenNK en Havenhout Zaandam 283
 Interview JH Bakker 284
 Interview Monet in Zaandam 286
 Recept De Monettuin 288
 InstabikeMonet route 290
Oostzaan / Peter de Rijcke 294
 Plattegrond Oostzaan 296
 Kijk Zaans tips Oostzaan 297
 Ruig wild en gevogelte en KIOZK 298
 Sterrenwacht Vesta en Het Twiske 299
 Klassiek Oostzaan 300
 Piet Boon 302
 Jacob Cornelisz van Oostsanen 304
 Interview Eva Stache 306
 Instagramserie Marjolein Lensink 308
 Teamfoto 310
 Colofon 312

Fotografie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer): Eric Klingers

Typisch Zaan is de dynamiek van bedrijven en wonen langs de Zaan. De Zaanstreek heeft zich al vroeg ontwikkeld tot een gebied waar nijverheid en industrie de belangrijkste bronnen van inkomsten waren. In de 16e eeuw werd de streek op de kaart gezet dankzij een bloeiende molenindustrie. Amsterdam had producten nodig die ze liet maken in de nabijgelegen Zaanstreek. Daar waar de infrastructuur aanwezig was en zowel de grondstoffen als de eindproducten eenvoudig via het water vervoerd konden worden. Zo ontstonden de molens en werkplaatsen aan het

water. Omdat ze een industriële functie hadden, waren de molens hier verfijnder en ingewikkelder gebouwd dan elders in het land. Toen men in plaats van windenergie stoommachines ging gebruiken, kreeg de Zaanse hout- en levensmiddelenindustrie internationale bekendheid. Wanneer je over de Zaan vaart zie je de ontwikkeling van 40 jaar industriële geschiedenis. Van elk type molen is er wel één bewaard gebleven. De stoommachines zijn allemaal verdwenen. In de eerste fase werd er een motor naast de molen geplaatst voor als het windstil was. Toen de molen

volledig op de motor ging draaien, ging de kap eraf. In de fase daarna werden de molens letterlijk 'ingepakt' door fabrieken, zodat ze konden blijven produceren totdat de fabriek de functie overnam. In de vierde fase namen de fabrieken het helemaal over. Lang stond de streek bekend als de provisiekast van Nederland, omdat zowel de keukenkasten als de inhoud ervan in Zaanse fabrieken werden gemaakt. Veel grote bedrijven vertrokken, maar Albert Heijn en Verkade bleven hun geboortestreek trouw. Langs de Zaan stonden eeuwenlang prachtige gekleurde houten

Fotografie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer): Eric Klingers

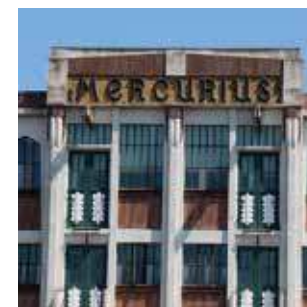
Varen over de Zaan

huizen en mooie tuinen, pakhuizen en molens. Typerend voor de Zaanse houtbouw is dat er al meer dan 300 jaar volgens dezelfde principes wordt gebouwd. De houten siergevel, die er voor werd geplaatst, is twee planken dik en werd uitgevoerd in bruin, groen of blauw. De lijsten en krullen werden er in wit op gezet, zodat er diepte ontstond. Het panorama langs de Zaan vormde een harmonieus geheel. De schilder Claude Monet was er bij zijn bezoek zeer van onder de indruk, net zoals de andere reizigers die lang geleden de Zaanstreek bezochten. Ook in de 21e

eeuw is het panorama mooi. Vanaf de Wilhelminasluis in Zaandam vaart de **Zaanhopper** naar de Zaanse Schans en Wormerveer (zie fotoserie p. 2 t/m 8). De Fabriek is een mooi voorbeeld van een transformatie van een voormalige school tot filmhuis en eetcafé. Flatgebouwen met namen zoals Kiel, Helling en Dok aan de Oostzijde zijn geïnspireerd op het verleden. Het project Zaanwerf heeft met deze insteek meer prijzen ontvangen. De insteekhavens, die de Zaan vroeger kende, zijn weer teruggebracht. In de bouw van de flats zijn metaal en loopbruggen toegepast.

Aan de Oostzijde staan nog steeds prachtige industriële panden, zoals de gevels van Meypro, de Phenix en de Zwaardemaker. Ooit stonden hier veel meer pakhuizen, maar die zijn verloren gegaan bij een brand. De verlaten terreinen temidden van industrieel erfgoed, herenhuizen en fabrieken geven de Zaanstreek een extra dimensie. Deze mengelmoes maakt het typisch Zaanse. Met een tocht over de Zaan zijn al deze elementen terug te vinden. 🚢

Sarah Vermoolen

Fotografie: Eric Klingers

Braakliggende terreinen | ZaanIJ

8

Langs de veenrivier de Zaan ontstonden de dorpen van de Zaanstreek. Deze werden niet vanuit een centrum met een plan ontwikkeld. Langs de Zaan en later via de zijpaden groeiden bijna als vanzelf de dorpen. Dennis Straat, wethouder stedelijke ontwikkeling: 'Langs de Zaan is een groot contrast tussen idyllische, houten Zaanse huizen, molens, robuuste fabrieksgebouwen maar ook lelijke plekken. Dit mooie waterfront in combinatie met het heldere door het

water weerkaatste licht werd al door de impressionistische schilder Claude Monet bewonderd en vastgelegd. De streek is nog niet klaar, dat maakt het ook interessant. Langs de oevers liggen ook braakliggende terreinen en verlaten gebouwen, vaak met cultuurhistorische waarde, die genoeg potentie hebben om nieuw leven in te blazen. De Zaanstreek was een verborgen pareltje in de metropoolregio, maar is tegenwoordig booming. Het is een interessant en leuk gebied waar mensen het

al eeuwenlang prettig vinden om de handen uit de mouwen te steken. Hier liggen nog kansen als je redelijk goedkoop wilt wonen of een bedrijfsruimte zoekt. Je kunt hier ook zelf kavels bebouwen en oude gebouwen herontwikkelen. Door het geveltjeshotel en het nieuwe stadscentrum wordt er veel over Zaandam gepraat en krijgen we meer bezoekers. Ook het bezoekersaantal van de Zaanse Schans is sterk toegenomen. Deze positieve schwingen willen we vasthouden en aanwakkeren.

We hebben met het stadscentrum, het sluiscomplex en Nieuw Hembrug het vliegwiel in Zaandam aangezet. Deze moet nu ook de rest van de streek aanjagen, wat ons betreft tot Oost-Knollendam aan toe. We hebben zoveel mooie dorpen die de aandacht ook verdienen.' Gert Grandiek, programmamanager bij ZaanIJ: 'Met het project ZaanIJ willen we mensen motiveren om hier te wonen, werken en natuurlijk ook te recreëren. De Zaan en het IJ horen historisch gezien bij elkaar en lopen mooi in elkaar over. Ze vormen de levensader die beide steden een identiteit geeft. Het IJ en de Zaan verbinden Amsterdam en Zaanstad. Het programma richt zich op de herontwikkeling van braakliggende terreinen en leegstaande planden langs de rivieren. Een geslaagd voorbeeld van herontwikkeling is het Verkade-complex. Dit prachtige monument biedt tegenwoordig onderdak aan de bibliotheek, een restaurant, een sport school en bedrijven. De Zaan met zijn rijke cultuurhistorie en vele (industriële) monumenten is herontdekt en steeds meer mensen vinden dit de 'place to be'. De economische potentie van de metropoolregio Amsterdam is groot door Schiphol, het Noordzeekanaalgebied, de stad Amsterdam en de Zaanstreek. Hierdoor zal het aantal banen, woningen en voorzieningen de komende decennia groeien.

Amsterdam en Zaanstad hebben elkaar gevonden om gebieden te versterken zodat ze de groei van de Metropoolregio kan opvangen. Door verlaten gebouwen en locaties in te zetten voor het nieuwe wonen en werken kan de natuur worden gespaard en neemt het gebruik van bestaande voorzieningen en infrastructuur toe. Dat is duurzamer dan op zoek te gaan naar een volledig nieuw te ontwikkelen gebied. In Amsterdam is het NDSM terrein zo'n voorbeeld. Op het Hembrugterrein, de Hemmes en aan de oevers van de Noordzaan (Brokking en Bloemendaaleiland) zijn we ook gestart. De Brokkingfabriek (1930) in Wormerveer staat al vele jaren leeg. Het enorme complex vormt een mooi contrast met de Schaalsmeerpolder. Pioniers krijgen de kans om in deze oude veevoederfabriek te wonen of werken. Op de begane grond wil de ontwikkelaar publieksfuncties, zoals horeca, zodat je op deze unieke plek kunt genieten van de omgeving.' Dennis Straat: 'Ook op andere terreinen vinden spannende ontwikkelingen plaats. Voor ontwikkeling van het schiereiland de Hemmes is de Hemmesgroep opgestaan die een heel inspirerend en spannend plan hebben gemaakt waarmee ze indruk op ons hebben gemaakt. Veel elementen waren goed doordacht en konden we overnemen. Ze hadden een verhaal waar iedereen blij van wordt. Deze

Zaanse passie is typerend voor de streek en daar maken we graag gebruik van. Een deel van de bezoekers van de Zaanse Schans moeten we verleiden wat langer te blijven door een kano of fiets te huren. Het veenweidegebied en het landschap met molens en sloten en fabrieken is het meest Hollandse landschap wat je kunt bedenken en levert prachtige Hollandse plaatjes op. Door fietsroutes kunnen we ze laten zien wat de schoonheid is van de langgerekte dorpen zoals bijvoorbeeld Westzaan en Assendelft. Natuurlijk laten we ze dan ook kennismaken met de mooie Noorder- en Zuiderhoofdstraat van Krommenie. De Zaanbocht in Wormerveer is onze trots. Bij een fietsroute horen ook stopplaatsen waar je kunt eten en drinken, maar ook overnachtingsmogelijkheden. Het wordt nog een grote opgave om de gehele streek met elkaar te verbinden, maar dan pas krijg je een Zaanse eenheid. We moeten dit samen met de Zaanse kanters oppakken. Als overheid willen we vooral kaders bepalen en niet alles meer zelf reguleren. Typerend voor de Zaanstreek is dat hier altijd mensen hebben gewoond die zelf hun eigen dorpen hebben ontwikkeld. Samen kunnen we de streek nog mooier maken.' 🍷

Zie ook pagina De Hemmes, De Witte Olifant, Bart Nieuwenhuijs, Het Nieuwe Zaanse Huis.

9